

Τουίντας εν Σφενδαχί 1928
Η Ελληνική Τέχνη

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Δύο κορυφαί της ελληνικής αρχαιολογικής επιστήμης—ο Καββαδίας και ο Τσούντας—ο πρώτος, πρό τεσσάρων περιόδων ετών, και ο δεύτερος, πρό δώδεκα ημερών, μās έδωκαν δύο μνημειώδη έργα, με τόν ίδιον τίτλον. Τήν «Ιστορίαν της Ελληνικής Τέχνης». Έν τούτοις, τὰ δύο αὐτὰ βιβλία με τὰ ὁποία ἐπλουτίσθη, ἀπὸς ὀλίγων ἐτών, ἡ νεοελληνική κριτική βιβλιογραφία, ἂν καί ἔχουν κοινόν τόν τίτλον καί κοινόν τὸ θέμα, δέν ἀποτελοῦν κανένα πλεονασμόν καί καμμίαν ἐπανάληψιν. Καθέναῖς ἐδιδάχθη τὸν χαρακτῆρά του καί τὸ περιεχόμενόν του. Τὸ πρῶτον, προσορισμένον διὰ τοὺς ἐδικούς, παρουσιάζει ἕνα χαρακτῆρα περισσότερον ἀκαδημαϊκόν καί ἕνα περιεχόμενον λεπτομερές (περικειμήλιον) ἐν ἀρῆσει πρὸς τὰς ἀρχαίαι καί τήν ἱστορίαν τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν. Τὸ δεύτερον εἶνε ἕνα βιβλίον μᾶλλον ἐκλαϊκευτικοῦ χαρακτῆρος, με τὸ ὅποιον ὁ σοφὸς συγγραφεὺς του ἀπέβλεπε νὰ φέρῃ τὸ θέμα

τοῦ πλησιέστερον πρὸς τοὺς πολλοὺς. «Σκοπὸς τοῦ παρόντος βιβλίου—ἀναμνηστικὸν ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸν πεδίο, ἂν του—εἶνε νὰ δώσῃ εἰς τὸ μορφωμένον ἑλληνικὸν κοινὸν ἀρίαια, κατὰ τὸ δυνατὸν, ἀλλὰ συνάμα προσιτὴν τὴν εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς τέχνης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, σὺμφωνα δὲ με τὸν σκοπὸν τοῦτον, δέν ἐβρέθη σκόπιμον νὰ φορεθῆ τὸ κείμενον με ὑποσημειώσεις καί παραπομπὰς ὡς ἄλλα δημοσιεύματα. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐμβαθύνουν περισσότερον εἰς τὸ θέμα κτλ.» Ἀλλὰ εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ γενικωτέρα σημασία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τὸ ὅποιον, ἀπὸ ὀλίγων ἡμερῶν, εἶνε κτήμα ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Ὁ γνησίος σοφός, τοῦ ὁποίου τὸ καθόλου ἀρχαιολογικὸν ἔργον εἶνε μία διετής δόξα καί τὸ ὄνομα μία δόξα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἐπιδοδότησε νὰ εἶναι ἕνας ἐκλαϊκευτῆς τῆς σοφίας τῶν ἐπιστήμης. Καί τὸ ἐπέτυχε με τὸν καλύτερον, ἀλλὰ ὄχι καί εὐκολώτερον, ἑαυτοῦν τρόπον, ἀπομόνον ὁ, τι βασιλευσά καταγεῖ καί ἀγαπᾷ κανεῖς, ἡμπορεῖ νὰ τὰ κινή ἀνεπίτητον καί εἰς τοὺς ἄλλους. Καί, εἶτοι, με τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ σοφὸς ὁ ὁποῖος ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔγρα-

ψε—θελεῖ δὲν εἶναι ἐπιζητήσιον καὶ—τὴν μεγάλαν δημοτικότητα καί τὴν πρόχειρον κατανόησιν δόξαν—οἱ περισσότεροι ἀγαπᾷ τὸν καί τὸ ὄνομα του—ὁ ἀρχαιολόγος τοῦ ὁποίου αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Μυκηναίων ἐπιβρέξαν ἕνας ἀσύγκριτος ἐπιστημονικὸς τίτλος, δι' ὅσους γνωρίζουν τί ἔφασεν εἰς αὐτὰς ὁ Σχλημαν καί τί ὁ Τσούντας—ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον «Μυκήναι καί Μυκηναϊκὸς Πολιτισμὸς» ἐπήρξε καί παραμένει ἕνα ἔργον κλασσικὸν εἰς τὴν διεθνή βιβλιογραφίαν, ὁ σοφὸς τῆς βιβλιοθήκης καί τῆς σχολῆς, καταβαίνει, με τὸ τελευταῖον βιβλίον του, μεταξὺ μας καί μās προσφέρει τοὺς καρποὺς τῆς σοφίας του, ὅπως προσφέρει μία μητέρα τῶν φρονικῶν καρπῶν εἰς τὸ ἀνήλικον παιδάκι, καθορισμένον ἀπὸ κάθε ἀπρόσιτον καί δύσπεπτον σοσιατικὸν ἔτιμον νὰ χωνευθῆ καί νὰ ἀφομοιωθῆ.

Ἡ Ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς Τέχνης. Ἀλλὰ ἡ Ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς Τέχνης ἂν εἶνε μία σοφία διὰ τοὺς ὀλίγους—ἡ Ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ ὑδιὰ μένον τῶν αἰώνων, εἶνε ἡ Ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, εἶνε ἡ Ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ αἰσθηματος καί τῆς ἐλληνικῆς σκέψεως καί τῆς ἐλληνικῆς φαντασίας, εἰς ὅλας τὰς δημοσίας καί τὰς ἰδιωματικὰς τῶν ἐκδηλώσεις. Εἶνε ἡ Ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν μέχρι τῶν μετακλασσικῶν χρόνων. Τὴν Ἱστορίαν αὐτήν τὴν ἔζησεν ὁ γνησίος σοφός, τὴν ἀνέπνευσε, τὴν ἐψηλάφησε, μέσα εἰς τὰ τεῖχη τῶν πελοποννησιακῶν ἀκροπόλεων, μέσα εἰς τοὺς θολωτοὺς τάφους τῶν βασιλέων τῶν Μυκηναίων, μέσα εἰς τοὺς μυστικὸν κόσμους τῆς ἐλληνικῆς γῆς. Καί μās τὴν προσφέρει ἐκ τοῦ φρονικοῦ. Ὁρισμένως ὁ κ. Τσούντας, εἰς τὸ τέμα ἐνὸς ἐνδόξου ἐπιστημονικοῦ σταδίου, μās εἶχεν ἐπιφυλάξει τὴν ὀρειότεραν του χειρονομίαν.

ΠΑΥΛΟΣ ΗΓΙΩΝΑΝΗΣ

ἐπίτ 1928 Ἰουλ 10.

Σελ 1934 9

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ
Ἀνηγγέλη, ἐπισημῶς σήμερον τὴν πρωτὴν, ὁ θάνατος τοῦ διαπαισθητοῦ Ἑλληνος ἀρχαιολογοῦ, ἀκαδημαϊκοῦ καί καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Χρήστου Τσούντα.

Ἐάν, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Τσούντα, ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη χάνῃ τὸν πρῶτον αὐτῆς, δοκιμάζουσα ἀνεπαρόρθητον στέρησιν, ὑφίσταται, ἐν τούτοις, καί ἡ διεθνὴς ἐπιστήμη τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς σοφοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιστημονικὴ φήμη, πρό πολλοῦ εἶχεν ὑπερβῆ τὰ στενὰ ὅρια τῆς πατρίδος του.

Αἱ ἐργασίαι καί αἱ ἔρευναι τοῦ μεταστάτου ἀρχαιολογοῦ, ἐπὶ τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἰδίου πολιτισμοῦ, ἀποτελοῦν κλασσικὸν ἔργον. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῶν Μυκηναίων, ἔπου ὁ Τσούντας ἐπήρξεν ὁ ἐπιστημονικὸς συνεργάτης τοῦ εὐτυχῶς ἔρευνητοῦ Σχλημαν, ἡ συμβολὴ του ἐπήρξεν, ἀπὸ πάσης ἀπόψεως,

το ἔργον τοῦ Τσούντα, ἔργον μακρῆς ζωῆς, ἀπερισπασμένη ἐξ ἐπιπέδου εἰς τὴν ἐπιστήμην, δὲ κρήνη κατ' ἄξιαν ἀπὸ τοῦ ἐδικοῦ. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς καθαρῆς ἐπιστημονικῆς του ἀξίας, ὁ Τσούντας ἀφίει τὴν μνήμην ἐνὸς πραγματικοῦ σοφοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ οὐρανότης καί ἡ ιστοριοσοφὴν ἐπήρξεν ὑποδειγματικά. Ἀποσπασθεῖς, ἐσχάτως τοῦ ἐναργῶς σταδίου καί ἀφιερωμένος εἰς τὰς προσφιλεῖς του μελέτας, ἔζησεν ἀβορῆως καί εἰς τὴν σκιάν ἄς τελευταίας του ἡμέρας καί ἀπέθανεν, ὅπως ἔζησεν, ὡς ἀληθῆς σοφός.

Ἡ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΣΟΥΝΤΑ

Τὸ βιβλιοπολεῖον Εὐτυχίου Βασιωνάκη [ὁδὸς Ἰπποκράτους 15 Β] ἠγόρασε τὴν βιβλιοθήκην τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καί ἐκκλησιαστικοῦ Χρήστου Τσούντα. Ἡ πώλησις τῶν βιβλίων θέλει ἀρχίσθ ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου, εὐθὺς ὡς τερματισθῆ ἡ ταξινομήσις των.

Κ. Καρανῆλη: 25/9
ἐν ἔργῳ τῶν Χρήστου Τσούντα
292
415

25/9 1928

Τεραστίας αρχαιολογικής σημασίας ήταν
αι κατά τὸ 1886 ἀνασκαφαὶ τοῦ Ἑλληνος
σοφοῦ ἀρχαιολόγου Χ. Τσοῦντα, εἰς τὸ Βα-
φειό. Τὸ ὄνομα τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ἑλληνι-
κοῦ χωριοῦ εἶνε σήμερον γνωστὸν ἀνά τὴν
ὕψηλόν καὶ καταλαμβάνει μίαν ἀπὸ τὰς ἐ-
ξεχούσας θέσεις εἰς τὰ ἀντίστοιχα κεφα-
λαία ὄλων τῶν ἀρχαιολογικῶν συγγραμμά-
των τοῦ κόσμου. «Ἡλιος» ἐξέδωκεν

Τὸ Βαφειό εἶνε ἓνα χωριουδάκι τῆς Πε-
λοποννήσου, πού ἀπέχει κάπου δύο ὥρας
νοτιῶς τῆς Σπάρτης. Δὲν παραλείπουν δὲ
γὰ τὸ ἐπισκεφθῆναι οἱ περιηγηταὶ πού με-
ταβαίνουν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἐκεῖ ἀνέ-
σκαψεν ὁ Τσοῦντας καὶ ἔφερεν εἰς φῶς τὸν
περίφημον τάφον μετὰ τὰ θαυμάσια εὐρήμα-
τα. Μεταξὺ τῶν εὐρημάτων ἐκείνων ὑπῆρ-
χον λίθοι, ὅπου εἶνε χαραγμέναι διάφοροι
ἀναστροφάσεις. Ὑπῆρχον διάφορα ἄλλα
σκεῦη καὶ ἐργαλεῖα. Τέλος ἦλθον εἰς φῶς
δύο χρυσοῦ ἀριστουργηματικὰ ποτήρια, δια-
κοσμημένα μετὰ σκηνὰς ἀναγλύφους πού ἀ-
ναπαριστοῦν τὴν ζώγρησιν ταύρων ἀγρίων.
Τὰ δύο αὐτὰ ποτήρια εἶνε σήμερον ἀνά
τὸν κόσμον γνωστὰ καὶ ἀληθῶς ἀξία τῆς
φήμης τῶν, ὅχι μόνον διότι «οἱ ταῦροι εἶνε
αὐτόχρονα ζωντανοὶ—ὅπως λέγει ὁ Σ. Ρε-
νάκ— ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἀποτελοῦν
μνημεῖα καὶ μαρτυρικὰ τῆς
ἑλληνικῆς τέχνης, ἀσυγκρί-
τως ἀνώτερα ἀπὸ τὰ ἀνάλο-
γα ἀσσυριακὰ ἀνάγλυφα.
Ἀκόμη παρέχουν οὐκ ἐλα-
σιμὴν μελέτης τοῦ πολιτισμοῦ τῆς
ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς θὰ ἴδω-
μεν ἀμέσως παρακάτω.

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Καθηγητὴν Αθ
16 Febr 1940

ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ Κ. Α. J. B. WACE

(Πρῶτην Δ) τοῦ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολ. Σχολῆς
Ἀθηνῶν. Εἰδικῶς διὰ τὴν «Καθημερινήν».

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλ-
λάδος περὶ τῶν ὁποίων γνωρίζο-
μεν μερικὰ πράγματα εἶναι οἱ
ἄνθρωποι τῆς Νεολιθικῆς Ἐπο-
χῆς, ἡ ὁποία ἔληξε περὶ τὸ 2.800
π. Χ. Οἱ συνοικισμοὶ καὶ ὁ πολι-
τισμὸς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἐξη-
ρευνήθησαν διὰ πρώτην φοράν
ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Χρήστου
Τσοῦντα, εἰς Θεσσαλίαν. Τὸ δι-
βλίον τοῦ κ. Τσοῦντα τὸ σχετι-
κὸν μετὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθεί-
σας ἀνασκαφὰς εἰς Σέσκουλο
(Φθιώτιδες Θῆβαι) καὶ Διμήμιον,
ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἀποτελεῖ
τὴν θάσιν τῶν γνώσεών μας πε-
ρὶ τοῦ νεολιθικοῦ πολιτισμοῦ τῆς
Ἑλλάδος. Ἀργότερον ὁ κ. Σώ-
τηριάδης ἀνέσκαψε τοποθεσίας
τῆς ἰδίας περιόδου εἰς τὴν Βοι-
ωτίαν καὶ τὴν Φθιώτιδα. Κατὰ τὴν
ἰδίαν περίπτωσιν ἐπαχθὴν ἢ ἐν Ἀθή-
ναις ἐξέδωκεν ἑκατομμύριον ἀρχαιολογικῆ
Σχολῆς διὰ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ πέντε ἔτη
σειρὰ ἀνασκαφῶν εἰς Θεσσαλί-
αν καὶ εἰς τὴν κοινότητα τοῦ
Σπερχειοῦ, ἡ δὲ δημοσίευσίς
τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνα-
σκαφῶν τῶν ἐποχῶν περισσότερον
φῶς ἐπιτρέπει εἰς συμπέρασμα εἰς
τὰ ὁποῖα εἶνε καταλήξει προη-
γουμένως ὁ καθηγητὴς κ. Τσοῦν-
τας. Ἀπὸ τότε καὶ ἄλλοι Ἑλλη-
νικὲς ἀρχαιολόγοι ἠρεύνθησαν το-
ποθεσίας εἰς Βοιωτίαν καὶ Θεσ-
σαλίαν, ἡ δὲ ἀμερικανικὴ καὶ ἡ
σοουηδικὴ ἀποστολαὶ ἐδειξαν δι'
ἐπιτυχούς ἐργασίας εἰς Κοριν-
θίαν, Ἀργολίδα, Ἀρκαδίαν καὶ
Νεμέαν, ὅτι οἱ ἴδιοι νεολιθικοὶ
ἄνθρωποι κατώκουν ἐπίσης καὶ
εἰς Πελοπόννησον. Αἱ ἀνασκα-
φαὶ αἱ δεξαχθεῖσαι ὑπὸ Ἑλλή-
νων, Ἀγγλων καὶ Γάλλων εἰς
Μακεδονίαν καὶ Θράκην, ἔφεραν
εἰς φῶς καὶ ἐκεῖ ἐπίσης νεολιθι-
κοὺς συνοικισμοὺς, οἱ ὅποιοι
προσομοιάζουν πρὸς ἐκείνους
τῆς Θεσσαλίας. Συνεπῶς, ἀπὸ
τὰς ἀρχαιολογικὰς αὐτὰς ἀνα-
καλύψεις, αἱ ὁποῖα—ὄλαι—ἐλα-
σαν χώραν κατὰ τὸν παρόντα
αἰῶνα, ἰδιαιτέρως ὁμοῦς ἀπὸ τὰς
ἐργασίας τοῦ Τσοῦντα καὶ τῆς
Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχο-
λῆς, δυνάμεθα σήμερον νὰ σχη-
ματίσωμεν κάποια ἰδέαν περὶ
τῶν νεολιθικῶν ἀνθρώπων καὶ
τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς τῶν.

29 Apr.

1939

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ